

EUROPA UNITĂ - TEMĂ DE MEDITAȚIE DE-A LUNGUL SECOLELOR

Conf. univ. dr. Anca Ileana Dușcă

L'article souligne que bien que l'Europe unie soit une création assez récente, elle a pour fondements les idées des théoriciens des XIV-XV-ème siècles. Mais l'époque des grands mouvements européens est constituée par le XXème siècle; ce processus qui a commencé en 1900 à Paris, a continué par le manifeste Pan Européen de 1926 et a atteint son sommet avec le mouvement fédératiste après la deuxième guerre mondiale.

Ideea construcției europene se pare că a urmat un ritm impus de istorie; astfel, după apariția la sfârșitul Evului Mediu a câtorva precursori, sec. XVI se caracterizează prin sărăcie doctrinală, sec. XVII, dimpotrivă, prin bogăție, sec. XVIII printr-o relativă tăcere pe această temă, sec. XIX prin reînvierea ideii pentru ca sec. XX - cu începere din 1914 - să fie nu numai o perioadă doctrinală ci și o epocă a eforturilor concrete de unitate europeană¹.

a) La sfârșitul Evului Mediu primii teoreticieni au adus construcției Europei o serie de idei ce subzistă încă: unul dintre aceștia a fost juristul Pierre Dubois² - care pentru asigurarea păcii între state - propunea un sistem instituționalizat de arbitraj internațional, diferendele urmând a fi rezolvate pe cale pașnică de către un consiliu de prinți laici și ecleziaști. Dacă ideea lui Dubois a rămas fără ecou, fiind probabil prea avansată pentru vremea sa, nu același lucru se poate spune despre proiectul sugerat de un om de afaceri francez Antoine Marini, proiect care prevedea instituții precise³. Apropiat de ideile lui Dubois și fondat pe principiile neagresiunii și ajutorului mutual între state, proiectul prevedea crearea unei confederații europene dotată cu organe comune (Ansamblul sau Adunarea - care urma să voteze cu majoritate simplă, Curtea de Justiție) un buget federal, o forță armată comună, o procedură arbitrală.

b) Dacă la sfârșitul Evului Mediu au apărut primele doctrine europene moderne, sec. XVI surprinde prin tăcerea sa. Se poate ca explicația acestei tăceri să țină de ideea formulată în legătură cu Erasmus: "Acest olandez a locuit la Bruxelles, Paris, a vizitat Italia și Germania; el este din timpul acelor mari oameni ai secolului XVI, care nu au vorbit despre Europa pentru că ei nu doreau nimic de la aceasta"⁴.

c) Secolul XVII - contrar celui precedent - aduce doctrinei europene oameni și idei noi. Emeric Crucé - contemporan cu Louis XIII (1610-1643) - aduce construcției europene o idee novatoare în sensul că proiectul său are ca scop asigurarea păcii nu ca scop în sine ci pentru favorizarea economiei și schimburilor comerciale. Astfel, el propunea organizarea țărilor printr-un arbitraj încredințat unei Adunări permanente - cu sediul la Veneția - care să

¹ L. Cartou, *Communautés européennes*, 10e édition, Précis Dalloz, 1991, p. 29.

² El a fost contemporan cu Ludovic IV cel Frumos (1285-1314). Acesta a rămas cunoscut în istorie atât pentru politica sa de centralizare a statului și de lărgire a domeniului regal cât și prin respingerea pretențiilor de supremație ale papii Bonifaciu VIII (conflictul cu papalitatea s-a încheiat o dată cu instalarea papii Clement V (1305) care a mutat reședința pontificală la Avignon (1309). Totodată a desființat Ordinul Templierilor 1312 confiscându-i averile. A se vedea Micul Dicționar Enciclopedic, 1972.

³ L. Cartou, *op. cit.*, p. 30.

⁴ D. de Rougemont, *Vingt-huit siècles d'Europe*, Paris, 1969, p. 81, citat de L. Cartou, *op. cit.*, p. 30.

reunească atât reprezentanți ai statelor creștine cât și ai altor state ale lumii (Turcia, de exemplu).

Tot în secolul XVII, pentru prima dată un american - William Penu - oferea Europei mijloacele pentru încetarea războaielor care o fragmentau. El sugera, în 1693, instituirea unei Diete grupând reprezentanții țărilor Europei (plus Turcia) care să hotărască cu majoritate și care să dispună de o forță armată. Pacea astfel obținută permitea Europei să-și dezvolte economia și civilizația⁵.

d) Secolul XVIII se caracterizează printr-o relativă sărăcie în doctrine europene: cu toate acestea el a văzut născându-se câteva mari proiecte ale unor oameni care aparțineau încă secolului XVII, sau care aparțineau deja secolului XIX. Unul dintre proiecte a aparținut abatelui de Saint-Pierre, a fost publicat în anul 1712 și s-a numit "Proiectul păcii eterne". El a sperat să creeze impracticabila sa pace eternă printr-un guvern confederativ comun națiunilor europene. Această idee, himerică, imperfectă prin chiar natura sa, este, totuși cea mai bună concepție născocită din sec. XV încolo⁶. Organizarea păcii era fondată pe un plan în cinci puncte: alianța eternă între suverani, respectarea de către state a deciziilor unui senat european, contribuția statelor la cheltuielile alianței, intervenția colectivă contra statelor care nu respectă pactul, revizuirea pactului cu majoritate, în afara celor cinci puncte fundamentale pentru care unanimitatea era necesară⁷.

În 1795, Kant publica "Proiectul filosofic de pace eternă". Acest proiect propunea un sistem propriu de asigurare a păcii în Europa, sistem care trebuia să fie fondat pe o construcție juridică, adică o federație de state supusă unor legi comune. Până ca o construcție de această manieră să fie posibilă Kant propunea stabilirea unui sistem mai timid de alianțe între state adică o simplă "uniune voluntară și oricând revocabilă"⁸.

e) Secolul XIX prin profunde schimbări aduse de Revoluția franceză și Imperiu, a fost perioada dominată de două mari nume: Saint-Simon și Proudhon.

Saint-Simon - în "Reorganizarea societății europene sau Necesitatea și mijloacele de a uni popoarele Europei într-un singur corp politic, păstrându-i fiecăruia independența națională" (1814) - aprecia că reorganizarea Europei rezidă în unirea dintre Franța și Anglia căci "Anglia și Franța unite sunt mai puternice decât restul Europei"⁹. În Europa există

⁵ B. Voyenue, *Histoire de l'idée européenne*, Paris, 1964, citat de L. Cartou, *op. cit.*, p. 31.

Henric al IV-lea - rege la Navarrei din 1572 și al Franței 1589-1610 - a propus și el un proiect ce presupunea remodelarea Europei care trebuia divizată în 15 state de importanță egală. Între aceste state pacea trebuia asigurată prin organizarea Consiliului provinciilor cu sedii diferite, la Danzig (pentru regatele de NE), la Nuremberg (pentru cele germane), Viena (pentru Europa de Est), Bologna (pentru țările italiene). Aceste Consilii provinciale, care statuau asupra litigiilor între state, trebuiau să fie conduse de un Consiliu creștin alcătuit din 40 de reprezentanți ai celor 15 state. Respectul deciziilor Consiliului trebuia asigurat de o armată europeană finanțată în comun de state. A se vedea D. de Rougemont, *op. cit.*, p. 96, citat de L. Cartou, *op. cit.*, p. 31.

⁶ C. H. de Saint-Simon, *Reorganizarea societății europene sau necesitatea și mijloacele de a uni popoarele Europei într-un singur corp politic, păstrându-i fiecăruia independența națională* (1814) în *Mari gânditori și filosofi francezi ai veacului al XIX-lea*, Biblioteca pentru toți, Editura Minerva, București, 1989, p. 107-109.

⁷ Deci organul esențial al proiectului trebuia să fie Senatul european alcătuit din 40 de membri, dotat cu putere legislativă și judiciară și care trebuia să dispună de forțe armate. A se vedea L. Cartou, *op. cit.*, p. 31..

⁸ B. Voyenne, *op. cit.*, p. 92-107.

⁹ "Prin forța politică a englezilor și francezilor înțeleg superioritatea lor diplomatică și mijloacele de corupție pe care bogăția lor le pune la dispoziție pentru ca încercările lor să aibă succes ... Dacă

legături politice și sociale, continuă autorul. Deci trebuie prin mijloace corespunzătoare, să fie asigurată solidaritatea ambelor tipuri de relații. Oricărei reuniuni de oameni sau de popoare îi sunt necesare instituții comune și o organizare unitară, în caz contrar, totul se decide prin forță.

Orice organizație politică, ca și orice organizare socială, au principii fundamentale, care le formează esența și fără de care nu pot nici să reziste nici să-și producă efectele așteptate. Aceste principii sunt în număr de patru:

- orice organizație politică instituită pentru a uni diferite popoare, păstrându-le independența națională, trebuie să fie sistematic omogenă, adică toate instituțiile sale trebuie să fie consecințe ale unei concepții omogene: deci, la toate nivelele guvernarea trebuie să fie asemănătoare;

- Guvernul general trebuie să fie în întregime independent de guvernele naționale;

- cei care compun guvernul general trebuie să fie îndemnați, prin poziția lor, să aibă o perspectivă generală, ocupându-se, cu prioritate de interesele generale;

- membrii guvernului general trebuie să dispună de o putere în sine, independentă de orice altceva.

Structura Europeană trebuie - după Saint-Simon - să se sprijine pe un sistem parlamentar având un rege și un Parlament ("Europa va avea cea mai bună organizare posibilă dacă toate națiunile, guvernate fiind de parlamente, vor recunoaște supremația unui parlament general, plasat deasupra celor naționale și investit cu puterea de a judeca diferendele lor"). Parlamentul¹⁰ trebuia să aibă două Camere: Camera înaltă - numită de rege - și Camera comunelor "în care s-ar putea trimite câte un comerciant, un savant, un administrator și un magistrat" (alegerea fiecărui deputat se va face de către corporația profesională din care face parte).

englezii și francezii se asociază și creează un parlament comun; dacă scopul lor este să extindă asociația, atrăgând și alte popoare; dacă, deci, guvernul anglo-francez favorizează partizanii constituției reprezentative la toate popoarele, susținând crearea de parlamente în actualele monarhii absolute, ale căror popoare, când vor avea un guvern reprezentativ, se vor putea uni și vor trimite deputați în Parlamentul comun - atunci organizarea Europei se va împlini fără piedică, fără catastrofe, fără revoluții politice". A se vedea *Mari gânditori*, vol. I, pag. 113-114.

¹⁰ Saint-Simon afirma că Parlamentul european trebuie să se sprijine pe patriotismul european. În legătură cu aceasta și în general, cu patriotismul el afirmă: "orice om născut într-o anumită țară, cetățean al unui anumit stat, capătă totdeauna prin educație, prin relații sociale, prin exemplele pe care le are la dispoziție, anumite obiceiuri mai mult sau mai puțin profunde de a extinde punctul său de vedere dincolo de bunăstarea personală și de a corela propriul interes cu interesul social. Din acest obicei întărit și transformat în sentiment rezultă tendința de a-și generaliza interesele, adică de a lua în considerare interesul comun: această înclinație care slăbește uneori dar care nu se anulează niciodată, se numește patriotism. În orice guvernare națională bună, patriotismul fiecărui individ se preschimbă în spirit sau voință de corp, căci atributul necesar unei bune guvernări este ca interesul guvernării să fie, de asemenea, interesul națiunii. Tocmai această voință de corp este sufletul guvernării, care unește națiunile, concertează mișcările, îndreptându-le spre același scop, cu aceeași motivație. Faptul este valabil și în cazul guvernării europene și a celor naționale, acestea neputând acționa fără o voință comună. Or, această voință de corp care, într-un guvern național se naște din patriotismul european, în guvernul european nu poate izvorî decât dintr-o mare generalitate a perspectivelor, dintr-un sentiment mai întins, ce poate fi numit patriotism european. A se vedea *Mari gânditori și filosofi francezi ai veacului al XIX-lea* (Antologie, prefață, tabel cronologic și note de Alin Teodorescu), vol. I, p. 110-111.

Parlamentului îi sunt conferite o serie de atribuții: de judecător al contestațiilor împotriva guvernelor; de impunere a impozitelor; de a organiza lucrări publice¹¹; de a conduce și supraveghea instrucția publică¹².

Cu toate lacunele sale, planul - căci, de exemplu, planul nu este prea explicit în privința autonomiei pe care o păstrează statele membre ale Federației - anunța de o manieră originală, că elaborarea Europei este mai mult opera economiștilor, administratorilor, juriștilor decât a politicienilor.

Nici ideile lui Pierre-Joseph Proudhon (1809-1865) nu sunt mai originale: el condamnă atât centralizarea moștenită de la iacobini cât și principiul naționalităților în care prevede un pericol: crearea de state puternice și rivale poate genera războaie. În lucrarea "Principiul federativ" (1863) Proudhon propune să se aplice Europei o organizare federală (mai precis "o confederație de confederații"¹³). Pentru asigurarea unei libertăți reale a oamenilor, Proudhon vede organizarea societății pe fundamentul unei celule viabile, cea în care oamenii se cunosc direct¹⁴.

Ideile și mișcările europene ale secolului XX

Secolul XX este epoca mișcărilor europene; ea a început la 1900 - Paris - când Congresul de Științe politice a propus proiectul: "Statele Unite Europene": a continuat cu o concentrare a acțiunilor în direcția constituirii unei "Europe Unite" pentru ca perioada de după cel de-al doilea Război Mondial să ducă la concretizarea ideii de unitate. De această idee și-au legat numele o seamă de personalități ale lumii.

Astfel, Victor Hugo arăta că "unitatea Europei este opțiunea cea mai înțeleaptă pentru popoarele care o alcătuiesc pentru că numai unitatea va deveni scutul în fața tuturor furtunilor care, altfel, ar putea pustii una din cele mai vechi civilizații ale lumii"¹⁵. Albert Camus observa că "uniți europenii vor fi în măsură să sporească tezaurul de valoare acumulat în decursul istoriei", iar Nicolae Titulescu - în intervenția la Comisia de Studii pentru Uniunea Europeană "Căile practice de formare a Uniunii Europene"¹⁶ - aprecia că prin constituirea Uniunii Economice Europene va fi posibilă dezvoltarea colaborării dintre statele continentului, precum și dintre aceste state și alte state, deoarece numai o asemenea colaborare constituie garanția progresului.

În cadrul Ligii Naționale - în 1930 - referindu-se la viitoarele proiecte federaliste, Nikolas Politis preciza: "patriile nu au a se teme de nimic, nici un sacrificiu nu le va fi cerut, nici în ceea ce privește independența lor, nici cu privire la tradițiile sau instituțiile lor și nici asupra vreunei trăsături a individualității lor; Uniunea Europeană departe de a slăbi

¹¹ "Prin aceste lucrări Parlamentul European va ocupa mereu pe europeni și-i va ține în formă", Idem, vol. I, p. 112.

¹² "Un cod moral, atât național cât și individual, va fi redactat prin grija marelui Parlament, pentru a fi învățat în toată Europa. Aici se va arăta că principiile pe care se sprijină confederația europeană sunt cele mai bune, mai solide, singurele capabile să facă societatea fericită, pe cât îi permit natura umană și stadiul cunoștințelor științifice să fie", Idem, vol. I, p. 112.

¹³ L. Cartou, *op. cit.*, p. 33.

¹⁴ Idem, p. 33.

¹⁵ D. Mazilu, *Integrarea europeană. Drept comunitar și Instituții Europene. Curs*, Editura Lumina Lex, 2001, p. 24.

¹⁶ Geneva, 17 ianuarie 1931. Idem.

patriile, le va întări, garantând mai bine și mai eficient drepturile și interesele lor"¹⁷. G. Mironescu, reprezentantul țării noastre la Liga Națiunilor, în cursul aceleiași dezbateri, afirma: "profund atașată ideii de pace, țara mea sprijină în mod călduros această inițiativă în care vede cea mai puternică garanție pentru consolidarea păcii, precum și pentru progresul continuu al Europei și al umanității. Convingerea mea este că înfăptuirea federală europeană este o necesitate absolută pentru a asigura viitorul bătrânului nostru continent și civilizația sa".

a) Manifestul Pan European - 1926

După ce popoarele Europei trăiseră experiența tragică a Primei conflagrații mondiale, în 1926, la Viena, 2000 de reprezentanți din 24 de state - îngrijorați de perspectiva unor noi tensiuni și confruntări nu doar între statele continentului dar și cu alte state ale lumii - s-au întrunit pentru a examina viitorul posibil al continentului¹⁸.

Congresul de la Viena și-a propus să "lanseze un mesaj statelor europene și statelor din celelalte zone ale lumii" care, în urma negocierilor, a luat forma "Manifestului Pan European"¹⁹. Dintre obiectivele convenite la Congres și consemnate în Manifest pot fi amintite:

- garantarea egalității, securității și suveranității;
- înfăptuirea uniunii vamale;
- stabilirea unei monede comune;
- respectarea civilizației fiecărui stat;
- dezvoltarea cooperării între statele membre și cu celelalte state.

Rezultă că Manifestul Pan European a prefigurat "principiile care au fost puse la baza construcției de mai târziu", dar Congresul de la Viena mai rămâne în memorie și pentru meritul reprezentanților care au reușit atât să elaboreze cele mai importante direcții de acțiune ale popoarelor continentului pentru ca "dezideratul unității să devină realitate" cât și să precizeze obiectivele care urmau să se înfăptuiască. În același timp meritul rezidă și în reușita elaborării unui mesaj coerent adresat atât statelor Europene cât și celorlalte state²⁰.

b) Uniunea Pan Europeană - Aristide Briand

Aristide Briand - șef al diplomației franceze din anii sfârșitului celui de-al treilea deceniu al secolului al XX-lea - și-a legat numele atât de Tratatul General de renunțare la

¹⁷ B. Mirkin-Guetzevitch, G. Sceelle, *L'union Européenne*, Librairie Delagrave, Paris, 1931, p. 264, citat de V. Duculescu, G. Duculescu, *Justiția europeană. Mecanisme. Deziderate și perspective*, Editura Lumina Lex, București, 2002, p. 233.

¹⁸ După Primul Război Mondial, ideea federației europene a fost exprimată în 1922 de către Condanhove-Kalergi prin publicarea lucrării: "Pan Europa". Lucrarea prevedea în special constituirea unei federații europene fondate pe abandonul suveranității consimțit de statele europene. Pentru a realiza acest proiect Condanhove-Kalergi a creat, sub patronajul unor înalte personalități, o mișcare intitulată Uniunea Pan Europeană în care Aristide Briand accepta să fie președinte de onoare. A se vedea L. Cartou, *op. cit.*, p. 33; D. Mazilu, *op. cit.*, p. 25.

¹⁹ Idem.

²⁰ D. Mazilu, *op. cit.*, p. 25.

război ca instrument al politicii naționale (cunoscut și sub numele de Pactul Briand-Kellogg)²¹ cât și de mișcarea "Uniunea Pan Europeană".

Președinte de onoare al mișcării "Uniunea Pan Europeană" Aristide Briand a stimulat și alte inițiative care să contribuie la promovarea proiectului de creare a Uniunii Europene (constituirea Uniunii Economice și vamale Europene și a Federației pentru înțelegerea europeană). Dar inițiativa cea mai spectaculoasă a constat în propunerea - la 7 septembrie 1929 - în cadrul Adunării Generale a Societății Națiunilor²² - de creare între statele membre a unei Uniuni Federale (care să nu aducă atingere suveranității acestor state). Guvernul francez a fost solicitat să detalieze propunerea făcută de Aristide Briand astfel că în 1930 Guvernul francez a prezentat un Memorandum cu privire la organizarea unui regim de Uniune Federală Europeană²³. Deși statele au primit favorabil²⁴ proiectul el nu a putut fi pus în aplicare datorită afirmării la scurt timp a mișcărilor național-socialiste în Italia și Germania astfel că ideea unității europene nu mai putea fi afirmată.

c) Mișcarea federalistă după cel de-al doilea Război Mondial

Ideea a fost preluată după război - de mișcarea federalistă alcătuită din: Uniunea europeană a federaliștilor, Uniunea parlamentară europeană, Noile echipe internaționale, Mișcarea socialistă pentru Statele unite ale Europei, iar în decembrie 1947 un Comitet internațional de coordonare a mișcărilor pentru unitate europeană a fost constituit de către aceste organizații. Dintre reuniunile acestui Comitet cea mai importantă a fost Congresul de la Haga din 8-10 mai 1948 deoarece concluziile acestui congres au fost cuprinse în actul

²¹ Eminentul diplomat francez a propus secretarului de stat al SUA, Kellogg, încheierea acestui Tratat; partea americană, acceptând propunerea Franței, a facilitat adoptarea Tratatului la Paris, la 27 august 1928 (România a devenit parte la Tratat la 21 martie 1929 prin ratificare). A se vedea D. Mazilu, *op. cit.*, p. 26.

²² Societatea Națiunilor - organizație internațională guvernamentală creată după Primul Război Mondial. Pactul SN - actul fundamental pe baza căruia a fost creată și și-a desfășurat activitatea SN, a fost elaborat la Conferința de Pace de la Paris 1919-1920 și a constituit partea I din Tratatul de Pace de la Versailles (cu Germania), de la Saint-Germain (cu Austria), de la Neuilly sur Seine (cu Bulgaria), de la Trianon (cu Ungaria) și de la Sévres (cu Turcia) - prevedea printre scopurile SN: menținerea păcii, reglementarea armamentelor, dezvoltarea colaborării între popoare, respectarea dreptului internațional. Membrii fondatori au fost 32 de state - printre care și România - dar deși la un moment dat SN a numărat 62 de state universalitatea nu a fost niciodată atinsă. Pactul a instituit un sistem de securitate colectiv destinat să asigure statu-quo-ul (expresie ce definește în dreptul internațional o stare de fapt sau de drept ce există sau a existat la un moment dat și pe care părțile vor să o mențină), fiind întemeiat pe obligația statelor membre de a respecta și a menține integritatea teritorială și independența politică a tuturor membrilor societății. Prevederile Pactului cu privire la sancțiuni și la dezarmare reprezentau în realitate doar declarații de principiu motiv pentru care activitatea ei - deși a durat formal până în aprilie 1940 - a încetat practic odată cu izbucnirea celui de-al doilea Război Mondial. Dar experiența SN a oferit posibilitatea de a trage învățăminte în elaborarea actului constitutiv al unei organizații noi și fundamentale diferite - Organizația Națiunilor Unite. A se vedea: I. Cloșcă ș.a., *Dicționar de drept internațional public*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982, p. 272-273.

²³ D. Mazilu, *op. cit.*, p. 26-27.

²⁴ Cu excepția Marii Britanii.

cunoscut sub titlul "Mesajul către europeni" care a stat într-o formă mult denaturată la baza constituirii la 5 septembrie 1949 a Consiliului Europei²⁵.

Consiliul Europei - constituit ca un adevărat forum al democrațiilor europene deoarece obiectivele sale vizau realizarea într-un cadru instituționalizat a protecției valorilor democratice, a libertăților individuale precum și a regulilor de drept ce formează baza oricărei democrații adevărate²⁶ - este net diferit de Uniunea Europeană deoarece:

- este o organizație de cooperare și nu de integrare;
- dispune de puteri foarte mici în raport cu Uniunea Europeană ale cărei decizii sunt obligatorii pentru statele membre;
- are un scop general politic, cultural și de apărare a drepturilor omului fără să reprezinte un mecanism de integrare economică și politică.

Condițiile existente la sfârșitul celui de-al doilea Război Mondial au stat în mod hotărâtor la baza apariției Comunităților europene. Astfel situația economică, politică, militară a Europei era foarte complexă și se datora modului în care se încheiase pacea și urmărilor ei; apariția celor două centre de putere Statele Unite ale Americii și Uniunea Sovietică și a zonelor lor de influență, începutul războiului rece, nevoia de refacere a economiilor distruse de război, găsirea unui sistem de garanții reale pentru menținerea păcii.

În plan economic se remarcă lansarea Planului Marshall - de către SUA, în 1947 - de ajutorare a statelor europene aflate în evidente dificultăți economice și sociale la sfârșitul războiului, sub condiția aplicării de către aceste state a unor programe de restructurare; în legătură cu aplicarea planului Marshall, la 16 aprilie 1942 a fost înființată Organizația de Cooperare Economică Europeană - OCEE, ca o organizație a cărei activitate să poată continua și după ce planul respectiv va fi avut efectul scontat și care să promoveze cooperarea europeană²⁷. Obiectivul OCEE²⁸ era de a promova dezvoltarea producției și a schimburilor internaționale de mărfuri și servicii, reducerea taxelor vamale și a altor obstacole în calea comerțului, menținerea stabilității valutelor naționale și a echilibrului balanțelor de plăți. În 1961, statele membre OCEE împreună cu SUA și Canada au încheiat un acord privind crearea Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) care a preluat funcțiile.

Pe lângă organizații cu vocație preponderent economică - cum e cazul OECE - în Europa, în primii ani după război, dar și pe plan internațional, s-au creat organizații cu vocație

²⁵ G. Ysaac, *Droit communautaire général*, 3e édition, Mosson, 1992, p. 13-14; J. L. Quermonne, *Le système politique de l'Union européenne*, Montchrestien, 2002, p. 12.

²⁶ Cele zece state fondatoare ale Consiliului Europei au fost: Marea Britanic, Franța, Norvegia, Suedia, Danemarca, Italia, Irlanda, Belgia, Olanda, Luxemburg. A se vedea C. Leicu, *Drept comunitar*, Editura Lumina Lex, 1998, p. 5.

²⁷ O. Manolache, *Drept comunitar Instituții comunitare*, Ed. a II-a, Editura All Beck, 1999, p. 2. Alte proiecte de integrare europeană au avut în vedere o Comunitate de Apărare Europeană (EDC) stabilită prin Tratatul semnat la 27 mai 1952 de cele șase state membre CECO, urmându-se ideile din Planul "Pleven", prin care se preciza crearea unei armate europene plasată sub controlul unui Minister European al Apărării. Franța nu a ratificat tratatul respectiv, avându-se în vedere abandonarea unor instrumente prin excelență ale suveranității naționale. Idem, p. 3.

²⁸ Din care au făcut parte: Austria, Belgia, Danemarca, Elveția, Franța, Grecia, Italia, Irlanda, Islanda, Luxemburg, Marea Britanie, Norvegia, Olanda, Portugalia, Suedia și Turcia. A se vedea: I. Cloșcă ș.a., *Dicționar...*, p. 205.

militară (UEO²⁹ și NATO³⁰) sau cu vocație politică (ONU³¹, Consiliul Europei). Aceste organisme datorită inconvenientelor pe care le prezentau - fie nu reuneau aceleași state europene, fie participau și alte state neeuropene care dețineau, uneori, poziția dominantă (cum e cazul SUA în cadrul NATO) - nu răspundeau nevoilor Europei mai ales sub aspect economic.

²⁹ Uniunea Europei Occidentale - organizație politică și militară înființată la 6 mai 1955 - prin Acordul de la Paris din 23 octombrie 1954 - intervenit între țările membre ale Pieței comune și Marea Britanie în vederea realizării "integrării" Europei Occidentale. UEO succede Uniunii Occidentale înființate prin Tratatul de la Bruxelles din 17 martie 1948 semnat de Franța, Marea Britanie, Belgia, Olanda, Luxemburg. Activitățile NATO tind să diminueze constant rolul și activitatea UEO. A se vedea I. Cloșcă ș.a., *op. cit.*, p. 304.

³⁰ Organizația Tratatului Atlanticului de Nord este o organizație politico-militară creată pe baza Tratatului de la Washington din 4 aprilie 1948 având ca membri fondatori: Belgia, Canada, Danemarca, Franța, Islanda, Italia, Luxemburg, Marea Britanie, Olanda, Norvegia, Portugalia și SUA. În baza actului constitutiv, NATO își desfășoară activitatea pe plan politic - sens în care își propune "dezvoltarea relațiilor atât între membrii săi cât și pe arena mondială precum și menținerea păcii și securității internaționale - și militar - urmărind întărirea capacității de apărare a membrilor organizației pentru a rezista unui atac armat". Idem, p. 214.

³¹ Organizația Națiunilor Unite este o organizație interguvernamentală cu vocație de universalitate, creată la 25 iunie 1945 când a fost semnată Carta organizației. Scopurile ONU sunt: menținerea păcii și securității internaționale, dezvoltarea de relații amicale între națiuni, realizarea cooperării internaționale, rezolvarea problemelor internaționale de ordin economic, social, cultural sau umanitar, dezvoltarea respectului drepturilor omului și libertăților cetățenești. Idem, p. 207-210.